

Akhlāq-i zīstī

i.e., Bioethics Journal

2025; 15(40): e23

The Bioethics and Health
Law InstituteMedical Ethics and Law
Research CenterInternational Association
of Islamic Bioethics

The Role of Moral Intelligence and Social Support in Predicting Elementary Students' School Interest

Seyedeh Zhaleh Aboutalebi^{1*}, Zahra Rassouli², Morteza Ghorbani³, Rassoul Afsharieh⁴

1. Department of Career Counseling, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Department of General Psychology, Khazar Non-Profit University, Mahmoudabad, Iran.

3. Department of Psychology, Electronic Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

4. Department of Psychology, Malard Branch, Islamic Azad University, Malard, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: Identifying the effective and influential factors in improving school interest is one of the most important and fundamental duties of every educational system's administrators. Therefore, the present study was conducted with the aim of investigating the role of moral intelligence and social support in predicting the level of school interest among elementary school students.

Methods: Within the framework of a descriptive-correlational study, from among all fifth- and sixth-grade female elementary school students in District 1 of Karaj during the academic year 2024-2025, 120 individuals were selected via convenience sampling. They completed the Moral Intelligence Questionnaire by Lenick and Kiel (2011), the Social Support Questionnaire by Vaux et al. (1986), and the School Interest Questionnaire by Bahari et al. (2021/1400). For data analysis, Pearson correlation and simultaneous multiple regression were conducted using SPSS software version 22.

Ethical Considerations: After obtaining permission from the Education Department and explaining the objectives to participants, verbal consent was obtained, and confidentiality of the information was assured.

Results: Results showed that moral intelligence ($r = 0.715$) and social support ($r = 0.369$) had a significant positive correlation with students' school interest. Regression analysis revealed that both moral intelligence and social support significantly and positively predicted the level of school interest among elementary students.

Conclusion: Based on the findings, moral intelligence and social support play a significant role in enhancing students' school interest. Therefore, integrating the teaching of moral intelligence and social support into school curricula is recommended.

Keywords: Moral intelligence; Social support; School interest; Students

Corresponding Author: Seyedeh Zhaleh Aboutalebi; **Email:** zhalehabotalebi@gmail.com

Received: June 02, 2025; **Accepted:** July 28, 2025; **Published Online:** November 19, 2025

Please cite this article as:

Aboutalebi S Zh, Rassouli Z, Ghorbani M, Afsharieh R. The Role of Moral Intelligence and Social Support in Predicting Elementary Students' School Interest. *Akhlāq-i zisti, i.e., Bioethics Journal*. 2025; 15(40): e23.

انجمن بین‌المللی اخلاق زیستی اسلامی مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت

مجله اخلاق زیستی

دوره پانزدهم، شماره چهارم، ۱۴۰۴

نقش هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی

در پیش‌بینی میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی

سیده ژاله ابوطالبی^{۱*}، زهرا رسولی^۲، مرتضی قربانی^۳، رسول افشاریه^۴

۱. گروه مشاوره شغلی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه روانشناسی عمومی، دانشگاه غیر انتفاعی خزر، محمودآباد، ایران.

۳. گروه روانشناسی، واحد الکترونیک، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۴. گروه روانشناسی، واحد ملارد، دانشگاه آزاد اسلامی، ملارد، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: شناسایی عوامل مؤثر و تأثیرگذار در بهبود علاقه به مدرسه، از مهم‌ترین و اساسی‌ترین وظایف متصدیان هر نظام آموزشی است، از این‌رو مطالعه حاضر باهدف بررسی نقش هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی در پیش‌بینی میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی انجام شد.

روش: در چارچوب یک پژوهش توصیفی - همبستگی از بین تمامی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم و ششم ابتدایی ناحیه یک کرج در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴، تعداد ۱۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه‌های هوش اخلاقی لنینک و کیل (۲۰۱۱)، حمایت اجتماعی واکس و همکاران (۱۹۸۶) و علاقه به مدرسه بهاری و همکاران (۱۴۰۰) پاسخ دادند، در تحلیل داده‌ها آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

ملاحظات اخلاقی: پس از کسب اجازه از اداره آموزش و پرورش و بیان اهداف برای شرکت‌کنندگان، رضایت شفاهی از آن‌ها کسب و درباره محرمانگی اطلاعات به آن‌ها اطمینان خاطر داده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد رابطه بین هوش اخلاقی ($r=0/715$) و حمایت اجتماعی ($r=0/369$) با میزان علاقه به مدرسه در دانش‌آموزان مثبت و معنی‌دار بود و نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی به شکل مثبت و معنی‌داری میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی را پیش‌بینی می‌کنند.

نتیجه‌گیری: بر اساس نتایج، هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی در بهبود علاقه به مدرسه دانش‌آموزان مؤثر هستند، بنابراین بایسته است که آموزش هوش اخلاقی و حمایت‌های اجتماعی جزء برنامه‌های آموزشی و درسی مدارس قرار گیرند.

واژگان کلیدی: هوش اخلاقی؛ حمایت اجتماعی؛ علاقه به مدرسه؛ دانش‌آموزان

نویسنده مسئول: سیده ژاله ابوطالبی؛ پست الکترونیک: zhalehabotalebi@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۱۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۰۶؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۸/۲۸

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Aboutalebi S Zh, Rassouli Z, Ghorbani M, Afsharieh R. The Role of Moral Intelligence and Social Support in Predicting Elementary Students' School Interest. Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal. 2025; 15(40): e23.

مقدمه

علاقه به مدرسه، می‌بحث جدیدی است که با توانمندسازی دانش‌آموزان و تشویق آن‌ها به شرکت در فعالیت‌های مدرسه، نتایج مثبت و رضایت‌بخشی را در آموزش ایجاد می‌کند (۱). علاقه به مدرسه چیزی بیش از صرفاً انجام تکالیف دانش‌آموزان است و شامل کیفیت ذاتی است که بر یادگیری و تلاش برای تسلط بر آن متمرکز است (۲). چهار عنصر علاقه شامل دل‌بستگی (دل‌بستگی عاطفی نوجوانان به اعضای جامعه، والدین و معلمان)، تعهد (سرمایه‌گذاری عاطفی و عقلانی که با حفظ روابط مرتبط است)، مشارکت (سرمایه‌گذاری رفتاری فرد در اعمال قراردادی) و باور (پذیرش مثبت اینکه فرد دارای مفاهیم اخلاقی و هنجاری است) می‌باشند (۳). عدم علاقه رفتاری و شناختی در دانش‌آموزان منجر به جدایی عاطفی از فعالیت‌های مرتبط با مدرسه می‌شود و علاقه ضعیف دانش‌آموزان به مدرسه باعث فاصله گرفتن آن‌ها از محیط مدرسه، شکست تحصیلی، ترک تحصیل و ایجاد پیامدهای منفی روانی و اجتماعی خواهد شد (۴).

هوش اخلاقی نیز یکی از عواملی است که می‌تواند نقش مؤثری در محیط مدرسه ایفا کند (۵) و شامل توانایی تشخیص درست از نادرست است؛ یعنی داشتن باورهای اخلاقی قوی و عمل به آن‌ها به گونه‌ای که فرد به درستی و با احترام رفتار کند (۶). هوش اخلاقی، هوشی است که قوانین پویا و پایدار را ساختار می‌دهد و فعالیت فرد را در محیط خود مشخص می‌کند؛ به عبارت دیگر، هوش اخلاقی با افزودن ارزش و تأثیر بر محیط و دیگران و همچنین مدیریت زمان خود، ظرفیت خود را تعیین می‌کند (۷). مفهوم هوش اخلاقی در قالب هفت فضیلت همدلی، وجدان، خویش‌داری، احترام، مهربانی، مدارا و عدالت مطرح شده است. بدون این فضایل، افراد نمی‌توانند به درستی رفتار کنند (۸). هوش اخلاقی، نوعی مکانیسم خودمهارگری در امور تحصیلی فراهم می‌آورد که به واسطه آن دانش‌آموزان، وظیفه یا کار خود را به‌طور کامل انجام می‌دهند و در رسیدن به اهداف خود، پشتکار، سخت‌کوشی و انگیزه بیشتری دارند (۹). هوش اخلاقی

به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر عملکرد افراد و انجام رفتارهای فرا وظیفه‌ای که دارد، می‌تواند نقش مؤثری در زندگی آنان داشته باشد (۱۰). در مطالعه حسام‌پور و رضایی (۱۱)، نقش هوش اخلاقی در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، پژوهش‌های قبلی و همکاران (۱۲)، نقش هوش اخلاقی در پیش‌بینی احساس تعلق به مدرسه دانش‌آموزان متوسطه، و تحقیق خرمائی و همکاران (۱۳) اثر مستقیم هوش اخلاقی بر آسایش روان‌شناختی و امید به تحصیل دانش‌آموزان تأیید شده است.

یکی دیگر از متغیرهای مرتبط و تأثیرگذار در محیط تحصیلی و مدرسه حمایت اجتماعی است که شامل حمایت اجتماعی دریافت شده و درک شده می‌شود. منظور از حمایت اجتماعی دریافت شده میزان برخورداری فرد از حمایت‌های آشکار همچون حمایت از طرف خانواده و دوستان است و منظور از حمایت اجتماعی ادراک شده رضایت‌مندی و داشتن حمایت اجتماعی همراه با عواطف مثبت است (۱۴). حمایت اجتماعی به‌عنوان یک مفهوم اساسی به صورت کمک و حمایتی که افراد در شرایط دشوار زندگی از سوی دیگران دریافت می‌کنند تعریف می‌شود (۱۵). حمایت اجتماعی به ارزیابی ذهنی درک افراد از اقداماتی که دوستان و اعضای خانواده برای حمایت مادی روانی و کلی در مواقع ضروری در مورد در دسترس بودن و کفایت حمایت نشان می‌دهند مربوط می‌شود (۱۶). فردی که از حمایت اجتماعی برخوردار است، احساس می‌کند که مورد توجه و ارزش دیگران قرار دارد و به یک شبکه اجتماعی تعلق دارد (۱۷). بنابراین، حمایت اجتماعی زمانی معنا پیدا می‌کند که فرد معتقد باشد مورد احترام و علاقه دیگران است، عنصری ارزشمند و ذی‌نفع محسوب می‌شود و به شبکه‌ای از روابط و تعهدات متقابل تعلق دارد (۱۸). نحوه و مقدار حمایت‌هایی که یک فرد دریافت می‌کند می‌تواند بر روند بهبود شرایط شناختی، رفتاری و عاطفی او تأثیرگذار باشد، بنابراین تأثیرات مثبت حمایت‌های فکری، عاطفی و رفتاری معادل با افزایش توانایی فرد برای مقابله با مشکلات و بحران‌ها است (۱۹). مطالعه مرادی و همکاران (۲۰)، از نقش حمایت اجتماعی ادراک‌شده در پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی

و درآمیزی با کار مدرسه، پژوهش نورالهی و همکاران (۲۱)، بر تأثیر حمایت اجتماعی والدین، معلمان و همکلاسی‌ها بر درگیرسازی تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه، و مطالعه اردستانی و خرمایی (۲۲)، از اثر حمایت والدین بر تحصیل گریزی (بیزاری از تحصیل و مدرسه‌گریزی) حکایت داشتند. امروزه مهم‌ترین دغدغه نظام آموزشی و پرورشی یک کشور، ایجاد بستری مناسب جهت رشد و تعالی سرمایه‌های فکری در جامعه است. برای آنکه همه گروه‌های اجتماعی قادر باشند به‌طور مؤثر در چنین جامعه‌ای مشارکت داشته باشند، باید یادگیری، خلاقیت، نوآوری و نیز مشارکت فعال و سازنده اجتماعی را بیاموزند. از این‌رو علاقه به مدرسه به‌عنوان عامل کلیدی در پیشرفت تحصیلی و عدم ترک تحصیل دانش‌آموزان معرفی شده است (۲۳). همچنین از آنجایی که دانش‌آموزان وقت زیادی را در مدرسه می‌گذرانند و فرصت زیادی برای تعامل با معلمان و دانش‌آموزان دارند، علاقه به مدرسه زمینه بهبود سلامت تحصیلی دانش‌آموزان را فراهم می‌کند، به‌علاوه احساس تعلق به مدرسه نقش مهمی در بهزیستی روانشناختی، موفقیت تحصیلی و رشد کارکردهای تحصیلی دارد، اما فقدان آن به مشکلات تحصیلی، عاطفی و رفتاری می‌انجامد (۲۴)، از این‌رو شناسایی عوامل مؤثر در علاقه به مدرسه واجد اهمیت و ضروری هست. از طرفی با توجه به خلأ پژوهشی در زمینه ارتباط متغیرهای پژوهش در جامعه دانش‌آموزی موجب شد تا مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی در پیش‌بینی میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی انجام شود و به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی در پیش‌بینی میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی نقش دارند؟

روش

روش پژوهش حاضر توصیفی - همبستگی بود. جامعه پژوهش شامل تمامی دانش‌آموزان دختر پایه پنجم و ششم ابتدایی ناحیه یک کرج در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بودند. برای تعیین

حجم نمونه از فرمول تاباچینک و فیدل (۲۵) یعنی $n + 100$ $(\leq m)$ استفاده شد که در آن n حجم نمونه و m تعداد متغیرهای پیش‌بین است. در این پژوهش با توجه به وجود هفت متغیر پیش‌بین (یک بعد هوش اخلاقی و سه بعد حمایت اجتماعی) حجم نمونه ۱۰۴ نفر برآورد شد، که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. اما به دلیل ریزش احتمالی در مجموع ۱۲۰ نفر انتخاب شدند. ملاک‌های ورود شامل قرار داشتن در پایه پنجم و ششم ابتدایی، دختر بودن، نداشتن بیماری روانی در پرونده سلامت، داشتن رضایت آگاهانه برای تکمیل پرسش‌نامه بود، اما ملاک‌های خروج شامل عدم تمایل به همکاری و مخدوش بودن پرسش‌نامه بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پژوهش شامل پرسش‌نامه‌های زیر بودند:

پرسش‌نامه هوش اخلاقی: این پرسش‌نامه ۴۰ سؤالی توسط Lennick & Kiel (۲۶) طراحی شده است که چهار مؤلفه اصلی درست‌کاری، مسئولیت‌پذیری، دلسوزی و بخشش را در طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای (هرگز: نمره یک تا تمام اوقات: نمره ۵) می‌سنجد. لذا دامنه نمرات بین ۴۰ تا ۲۰۰ قرار دارد. درنهایت، نمره ۹۰ تا ۱۰۰ عالی، ۸۰ تا ۸۹ خیلی خوب، ۷۰ تا ۷۹ خوب و ۶۹ و کمتر ضعیف است. لنیک و کیل (۲۶) ضریب روایی محتوایی مطلوب و ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ را ۰/۸۴ گزارش نمودند. در مطالعه سیادت و همکاران (۲۷) روایی به روش تحلیل عاملی چهار مؤلفه تأیید شد، نتایج تحلیل عاملی مؤلفه‌های هوش اخلاقی نشان داد درست‌کاری با بار عامل ۰/۶۴، مسئولیت‌پذیری ۰/۸۱، دلسوزی ۰/۸۴ و بخشش ۰/۸۳ دارای ۸۰ درصد اشتراک هستند و پایایی کل این آزمون با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۴ به دست آمد. پایایی کلی پرسش‌نامه در مطالعه حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ اندازه‌گیری شد.

پرسش‌نامه حمایت اجتماعی: این پرسش‌نامه توسط Vaux و همکاران (۲۸)، ساخته شده و دارای ۲۳ ماده و در مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت به شکل (کاملاً مخالفم=۱، مخالفم=۲ تا حدودی=۳، موافقم=۴، کاملاً موافقم=۵) نمره‌گذاری می‌شود و

از سه زیرمقیاس فرعی خانواده، دوستان و دیگران تشکیل می‌شود. بیشترین امتیاز، ۱۱۵ و کمترین امتیاز ۲۳ خواهد بود و نمره بالاتر نشان‌دهنده حمایت اجتماعی بیشتر است. واکس و همکاران (۲۸) ضرایب پایایی این پرسش‌نامه را با دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف به ترتیب ۰/۷۲ و ۰/۷۰ محاسبه کرده است و برای تعیین روایی این پرسش‌نامه نمره کل آزمون و آزمون اضطراب اجتماعی را همبسته کرده و ضریب همبستگی ۰/۱۷- به دست آمده است. در پژوهش پورسید و همکاران (۲۹)، ضرایب آلفای کرونباخ و تنصیف برای پرسش‌نامه حمایت اجتماعی فیلیپس به ترتیب مقادیر ۰/۷۵ و ۰/۷۵ به دست آمد. همچنین ضرایب روایی‌سازه این پرسش‌نامه با استفاده از محاسبه همبستگی ساده با یک سؤال ملاک محقق ساخته ۰/۵۱ محاسبه شد که در سطح $P < ۰/۰۵$ معنی‌دار بود (۳۰). پایایی کلی پرسش‌نامه در مطالعه حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴ اندازه‌گیری شد.

پرسش‌نامه علاقه به مدرسه: این پرسش‌نامه ۲۸ سؤالی توسط بهاری و همکاران (۳۰) ساخته شده است، این مقیاس سه بعد رفتاری، عاطفی و شناختی علاقه به مدرسه شامل مشارکت در فعالیت‌های مدرسه، تعهد به مدرسه و تعلق به مدرسه را بر روی یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای از هرگز (۱)، به‌ندرت (۲)، بعضی اوقات (۳)، اغلب اوقات (۴) و همیشه (۵) می‌سنجد، همچنین در این پرسش‌نامه گویه‌های ۸، ۹، ۱۸، ۱۹ و ۲۰ به صورت معکوس و بقیه گویه‌ها به صورت مثبت نمره‌گذاری شدند. دامنه نمرات بین ۱۵۰-۳۰ است و نمرات بالاتر نشان‌دهنده علاقه بیشتر به مدرسه است و برعکس. در مطالعه بهاری و همکاران، برای آگاهی از روایی پرسش‌نامه، روایی محتوایی، ملاکی و سازه‌ای توسط اساتید و متخصصان علوم

تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید مدنی آذربایجان مورد تأیید قرار گرفت. پایایی به روش آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه ۰/۹۸ و برای هر کدام از عامل‌ها به ترتیب ۰/۹۷۹، ۰/۹۲۶ و ۰/۸۴۵ به دست آمد (۳۰). پایایی کلی پرسش‌نامه در مطالعه حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ اندازه‌گیری شد.

پس از کسب مجوزها و هماهنگی‌های لازم اقدام به توزیع پرسش‌نامه‌ها در بین دانش‌آموزان دو مدرسه ابتدایی شد. پیش از شروع کار توضیحات لازم درباره اهداف پژوهش به مشارکت‌کنندگان داده شد. همچنین به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات آنان محرمانه باقی خواهد ماند و از اطلاعات فقط در جهت اهداف مطالعه استفاده خواهد شد و تمامی شرکت‌کنندگان برای ورود به مطالعه و خروج از آن، آزادی کامل دارند. جهت تحلیل داده‌ها از میانگین، انحراف معیار و پس از بررسی پیش‌فرض‌های آماری از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون همزمان با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد.

یافته‌ها

بر اساس نتایج پژوهش از بین ۱۲۰ نفر حاضر در پژوهش ۶۲ نفر ۱۱ سال (۵۱/۷ درصد)، ۵۸ نفر ۱۲ سال (۴۸/۳ درصد)، ۶۶ نفر پایه پنجم (۵۵ درصد) و ۵۴ نفر پایه ششم (۴۵ درصد) بودند. بر اساس نتایج به دست آمده از جدول ۱. ضرایب همبستگی محاسبه‌شده بین هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی با میزان علاقه به مدرسه مثبت و معنی‌دار بود و مثبت بودن ضرایب به دست آمده نشان می‌دهد که بین هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی با میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی ارتباط مستقیم وجود داشت ($P < ۰/۰۱$).

جدول ۱: یافته‌های توصیفی و ضرایب همبستگی بین هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی با میزان علاقه به مدرسه

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱. درست‌کاری	۱									
۲. مسئولیت‌پذیری	**۰/۶۱۵	۱								
۳. دلسوزی	**۰/۶۶۶	**۰/۶۸۰	۱							

۴. بخشش	***۰/۳۳۵	*۰/۲۳۶	**۰/۲۵۲	۱
۵. هوش اخلاقی	***۰/۸۴۷	***۰/۸۰۸	**۰/۸۴۲	**۰/۵۹۶
۶. حمایت خانواده	**۰/۶۴۹	**۰/۶۴۳	**۰/۶۱۹	**۰/۲۶۹
۷. حمایت دوستان	**۰/۷۲۰	***۰/۵۴۱	**۰/۶۴۴	**۰/۳۴۰
۸. حمایت دیگران	**۰/۳۱۰	***۰/۳۴۸	**۰/۳۴۳	**۰/۳۴۷
۹. حمایت اجتماعی	**۰/۷۴۳	**۰/۶۶۵	**۰/۷۰۲	**۰/۳۹۱
۱۰. علاقه به مدرسه	**۰/۶۴۰	**۰/۵۵۸	**۰/۶۰۷	**۰/۳۷۸
میانگین	۲۵/۱۵	۲۱/۵۰	۲۳/۱۰	۲۰/۲۱
انحراف معیار	۳/۷۵۹	۳/۴۴۱	۳/۸۶۳	۳/۷۹۱

* معنی‌داری در سطح ۰/۰۵؛ ** معنی‌داری در سطح ۰/۰۱

به منظور پیش‌بینی علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی از طریق هوش اخلاقی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده گردید. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۷۶۶) در فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده انحرافی از مفروضه هم خطی چندگانه مشاهده نشد. در جدول ۲. مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با ۲۷/۳۰۳ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۱ معنی‌دار

بود که نشان داد هوش اخلاقی می‌تواند تغییرات مربوط به علاقه به مدرسه را به خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با ۰/۵۱۷ به دست آمد که نشان داد مؤلفه‌های هوش اخلاقی، ۵۱/۷ درصد از واریانس علاقه به مدرسه را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای درست‌کاری ($p < ۰/۰۱$ ، $\beta = ۰/۳۱۱$)، مسئولیت‌پذیری ($p < ۰/۰۵$ ، $\beta = ۰/۲۱۲$)، دلسوزی ($p < ۰/۰۵$ ، $\beta = ۰/۲۱۳$) و بخشش ($p < ۰/۰۵$ ، $\beta = ۰/۱۷۰$) است. لذا نتیجه گرفته شد که هوش اخلاقی به شکل مثبت و معنی‌داری میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۲: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی علاقه به مدرسه از طریق هوش اخلاقی

ت	B	خطای استاندارد	Beta	t	مقدار احتمال	R	مجذور R	مقدار F	t
ثابت	۱۳/۳۱۲	۵/۹۹۴		۲/۲۲۱	۰/۰۲۹	۰/۷۱۹	۰/۵۱۷	۲۷/۳۰۳	۰/۰۱
درست‌کاری	۰/۹۰۳	۰/۲۸۷	۰/۳۱۱	۳/۱۴۹	۰/۰۰۲				
مسئولیت‌پذیری	۰/۶۷۲	۰/۳۱۲	۰/۲۱۲	۲/۱۵۶	۰/۰۲۳				
دلسوزی	۰/۶۰۰	۰/۲۹۳	۰/۲۱۳	۲/۰۴۵	۰/۰۴۳				
بخشش	۰/۴۸۹	۰/۲۱۰	۰/۱۷۰	۲/۳۲۴	۰/۰۲۲				

به منظور پیش‌بینی علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی از طریق حمایت اجتماعی، از آزمون رگرسیون چندگانه استفاده شد. برای بررسی استقلال باقی‌مانده‌ها از آماره دوربین - واتسون استفاده شد. با توجه به اینکه مقدار آن (۱/۷۶۲) در

فاصله ۱/۵ تا ۲/۵ قرار دارد می‌توان گفت پیش‌فرض استقلال باقی‌مانده‌ها رعایت شد. برای بررسی وجود هم خطی چندگانه بین متغیرهای پیش‌بین از شاخص‌های تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد که با توجه به نتایج به‌دست‌آمده

انحرافی از مفروضه هم‌خطی چندگانه مشاهده نشد. در جدول ۳. مقدار F به‌دست‌آمده برای بررسی مدل رگرسیونی برابر با $۲۳/۰۱۶$ بود که در سطح آلفای کوچک‌تر از $۰/۰۱$ معنی‌دار بود که نشان داد حمایت اجتماعی می‌تواند تغییرات مربوط به علاقه به مدرسه را به خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده بود. مقدار مجذور R برابر با $۰/۴۰۱$ به دست آمد که نشان داد مؤلفه‌های حمایت

اجتماعی، $۴۰/۱$ درصد از واریانس علاقه به مدرسه را تبیین می‌کنند. مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده (Beta) برای حمایت خانواده ($\beta=۰/۲۴۶$, $p<۰/۰۵$)، حمایت دوستان ($\beta=۰/۳۴۶$, $p<۰/۰۱$) و حمایت دیگران ($\beta=۰/۲۰۱$, $p<۰/۰۵$) است. لذا نتیجه گرفته شد که حمایت اجتماعی به شکل مثبت و معنی‌داری میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۳: تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش‌بینی علاقه به مدرسه از طریق حمایت اجتماعی

ت	مقدار F	مجذور R	مقدار احتمال R	Beta	خطای استاندارد B	ثابت
۰/۰۱	۲۳/۰۱۶	۰/۴۰۱	۰/۶۳۴	۴/۸۵۸	۶/۲۳۳	۳۰/۲۸۰
			۰/۰۲۰	۲/۳۶۵	۰/۲۴۶	۰/۵۶۷
			۰/۰۰۱	۳/۳۸۶	۰/۳۴۶	۰/۷۸۵
			۰/۰۱۴	۲/۴۹۹	۰/۲۰۱	۰/۷۵۸

بحث

مطالعه حاضر با هدف بررسی نقش هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی در پیش‌بینی میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی انجام شد. نتایج نشان داد رابطه بین هوش اخلاقی با میزان علاقه به مدرسه در دانش‌آموزان مثبت و معنی‌دار بود، همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد هوش اخلاقی به شکل مثبت و معنی‌داری میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی را پیش‌بینی می‌کند. یافته فوق با نتایج مطالعات پیشین مرتبط در این زمینه همسو است. به‌طور مثال نتایج پژوهش قبادی مهر و همکاران (۱۲)، نشان داد بین هوش اخلاقی با احساس تعلق به مدرسه ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین مطالعه خرمائی و همکاران (۱۳)، نشان از اثر مستقیم هوش اخلاقی بر آسایش روان‌شناختی و امید به تحصیل دانش‌آموزان دارد. در همین راستا مطالعه حسام‌پور و رضایی (۱۱)، نشان داد متغیرهای انگیزه تحصیلی، هیجان‌های تحصیلی، و هوش اخلاقی با عملکرد تحصیلی در دانش‌آموزان همبستگی معنادار دارند. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت که اصل درستکاری به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های هوش اخلاقی به ایجاد هماهنگی بین اعتقادات و اعمال افراد اشاره دارد، درواقع

هوش اخلاقی می‌تواند به انجام رفتاری که صحیح است یا بیان حرفی که در تمام زمان‌ها و شرایط درست است، تعریف شود (۳۱). دانش‌آموزانی که رفتار درست در آن‌ها نهادینه شده است و در گفتار و اعمال خود صادق هستند نه تنها در تحصیل خویش اخلاق مدارانه عمل می‌کند که در زندگی فردی و در روابط با دیگران نیز به دنبال تحقق اخلاق هستند، چنین دانش‌آموزانی با توجه به خصلت اخلاقی‌مداری بالای خود مسئولیت‌پذیرند، همدل و همراه دیگران هستند، با احترام و مهربانی با دیگران برخورد می‌کنند، در تکالیف کلاسی به هم‌کلاسی‌های خود کمک می‌کنند، و در برابر ظلم و ستم ایستادگی دارند. همچنین سعی می‌کنند با مطالعه و یادگیری دقیق و درست، از خصلت‌های اخلاقی منفی تحصیلی، به دور باشند و عملکرد تحصیلی خود را با اخلاق‌مداری در تحصیل بهبود ببخشند (۳۲) و در نتیجه علاقه بیشتری به مدرسه از خود نشان می‌دهند. در تبیینی دیگر می‌توان گفت که هوش اخلاقی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا در مواجهه با مشکلات و مسائل زندگی و تحصیل، تاب‌آوری بیشتری داشته باشند. علاوه بر این، هوش اخلاقی با دارا بودن عوامل اخلاقی مانند انصاف، آرامش، بخشش، دلسوزی، انصاف، عدالت و مواردی از

این دست، ظرفیت اخلاقی دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد و واکنش‌ها، شناخت‌ها، نگرش‌ها و فعالیت‌های اخلاقی را تنها در چارچوب نظام‌های ارزشی فردی ممکن می‌سازد و این احساس را در دانش‌آموزان القا می‌کند که توانایی پذیرش مسئولیت انتخاب‌ها و فعالیت‌های خود را از منظر اخلاقی دارند و از این طریق، شایستگی‌های اخلاقی را در دانش‌آموزان نهادینه می‌کند و باعث نفوذ اصول اخلاقی در چارچوب فکری دانش‌آموزان می‌شود. بنابراین، می‌توان گفت دانش‌آموزانی که از ظرفیت اخلاقی بالایی برخوردارند، عملکرد تحصیلی بهتری خواهند داشت و در نتیجه، علاقه بیشتری به مدرسه خواهند داشت.

دیگر یافته پژوهش نشان داد رابطه بین حمایت اجتماعی با میزان علاقه به مدرسه در دانش‌آموزان مثبت و معنی‌دار بود و نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد حمایت اجتماعی به شکل مثبت و معنی‌داری میزان علاقه به مدرسه دانش‌آموزان ابتدایی را پیش‌بینی می‌کند. یافته فوق با نتایج مطالعات پیشین مرتبط در این زمینه همخوان است. به عنوان مثال مطالعه مرادی و همکاران (۲۰)، نشان داد حمایت اجتماعی ادراک‌شده به طور مستقیم قادر به پیش‌بینی سرزندگی تحصیلی و درآمیزی با کار مدرسه بود. مطالعه نورالهی و همکاران (۲۱)، نشان داد حمایت اجتماعی والدین، معلمان و همکلاسی‌ها نیز به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر درگیرسازی تحصیلی دانش‌آموزان در مدرسه تأثیرگذار است. پژوهش اردستانی و خرمایی (۲۲)، نشان داد اثر حمایت والدین بر تحصیل‌گریزی (بیزاری از تحصیل و مدرسه‌گریزی) به صورت منفی و معنی‌دار بود. در تبیین یافته فوق می‌توان گفت که مهم‌ترین ابعاد حمایت اجتماعی شامل حمایت خانواده و حمایت دوستان است و والدین نقش محوری در ایجاد شایستگی تحصیلی دارند؛ زیرا اعتماد به نفس دانش‌آموزان از نوع رفتار والدینشان با آن‌ها حاصل می‌شود و وقتی دانش‌آموزان از ارتباط با همسالان خود نترسند، برای تشویق شدن و کسب شناخت از همسالان خود برای دستیابی به موفقیت تحصیلی تلاش بیشتری خواهند کرد. به عبارت

دیگر، هرچه سطح حمایت اجتماعی در مدارس بالاتر باشد، شرایط برای شایستگی تحصیلی بهتر فراهم می‌شود (۲۵). علاوه بر این، تجربه حمایت از منابعی که شایستگی‌های لازم برای مقابله با رویدادهای استرس‌زا را دارند، باعث می‌شود که گیرنده یا دریافت‌کنندگان حمایت، از طریق فرآیند جایگزینی، احساس کفایت کنند تا بتوانند به طور مؤثر خواسته‌های موقعیت‌های انگیزشی را مدیریت کنند. درواقع، وقتی فرد مطمئن می‌شود که در مواجهه با مشکلات تنها نیست و هموعانش از او حمایت می‌کنند و بخشی از بار مشکل را به دوش می‌کشند، از ضعف و ناامیدی در امان می‌ماند و انرژی خود را در کنار دیگران بر حل مشکل متمرکز می‌کند (۳۳). در تبیینی دیگر می‌توان بیان نمود که از طریق حمایت اجتماعی افراد می‌توانند فشارهای روانی را تحمل کرده و حتی با کمک دیگران به برطرف کردن آن‌ها اقدام نمایند. حمایت اجتماعی نیروی مقابله‌ای شناخته‌شده برای رویارویی موفقیت‌آمیز و آسان افراد در زمان درگیری و تنش است که موجب تسهیل انجام امور چالش‌زا می‌شود، انسان وقتی مطمئن شود که در رویارویی با مشکلات تنها نیست و هم‌نوعان وی همیار او خواهند شد و درواقع بخشی از بار مشکل را به دوش می‌کشند، از ابتلا به ضعف و ناامیدی در امان می‌ماند (۳۴)؛ این امر در مسیر تحصیل موجب علاقه‌مندی به محیط آموزشی می‌شود.

این پژوهش با محدودیت‌هایی از جمله تعداد کم آزمودنی و استفاده صرف از پرسشنامه مواجه بود. پرسشنامه‌ها محدودیت‌های ذاتی از جمله پاسخ‌های قابل پذیرش، اجتماعی، خطاهای اندازه‌گیری و نظایر آن را دارند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی از سایر روش‌های جمع‌آوری اطلاعات همچون مصاحبه و به خصوص مشاهده توسط معلم و پژوهشگر در کلاس‌های درس استفاده شود. از جمله محدودیت دیگر مقطعی بودن گردآوری داده‌ها یعنی جمع‌آوری داده تنها در یک مقطع از زمان بود که پیشنهاد می‌شود در تحقیقات، آینده، مطالعات طولی نیز در این راستا انجام شود.

نتیجه‌گیری

هوش اخلاقی و حمایت اجتماعی در بهبود علاقه به مدرسه دانش‌آموزان مؤثر هستند. بر این اساس به منظور بهبود علاقه به مدرسه در دانش‌آموزان و دریافت آثار نافع آن می‌توان به تدوین برنامه‌هایی در جهت بهبود هوش اخلاقی و همچنین ارتقای حمایت‌های اجتماعی اقدام کرد.

با توجه به نتایج پژوهش حاضر پیشنهاد می‌شود متصدیان نظام تعلیم و تربیتی برای افزایش علاقه به مدرسه دانش‌آموزان میزان هوش اخلاقی و احساس حمایت اجتماعی آن‌ها را از طریق کارگاه‌های آموزشی کاربردی افزایش دهند. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی روانشناسان تربیتی و مشاوران تحصیلی برای بهبود میزان علاقه‌مندی به مدرسه در دانش‌آموزان برنامه آموزشی مناسبی را تدوین کرده و علاوه بر آن، آموزش هوش اخلاقی و حمایت‌های اجتماعی جزء برنامه‌های مداخلاتی مراکز مشاوره وابسته به آموزش و پرورش در نظر گرفته شود.

مشارکت نویسندگان

سیده ژاله ابوطالبی: طراحی ایده و نگارش متن.
زهرا رسولی: اجرای پژوهش و جمع‌آوری داده‌ها.
مرتضی قربانی: تحلیل آماری و اصلاح متن.
رسول افشاریه: بازبینی و ویرایش متن و ورود داده‌ها.
نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از تمامی مسئولین آموزشی مربوطه و دانش‌آموزان دختر پایه پنجم و ششم و کارکنان مدارس ناحیه یک کرج که در این پژوهش همکاری داشته‌اند، تشکر می‌شود.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ملاحظات اخلاقی

اطلاعات جامع در رابطه با دلایل تحقیق، نتایج، حفظ محرمانگی و نحوه انجام تحقیق به افراد داده شد و رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان اخذ گردید.

بیانیه هوش مصنوعی

نویسندگان اعلام می‌دارند که در فرایند تحقیق، نگارش و ویرایش این مقاله، از هیچ‌گونه ابزار هوش مصنوعی استفاده نشده است.

References

1. Liem GAD, McInerney DM. Promoting motivation and learning in contexts: Sociocultural perspectives on educational interventions: IAP; 2020.
2. Echeverria RA. School engagement: Testing the factorial validity, measurement, structural and latent means invariance between African American and White students. 2006.
3. Lei H, Cui Y, Zhou W. Relationships between student engagement and academic achievement: A meta-analysis. *Social Behavior and Personality: an international journal*. 2018; 46(3): 517-528.
4. Xing X, Gordon HR. Mediating effects of school engagement between high school on-time completion and career and technical education. *Vocations and Learning*. 2021; 14(1): 1-21.
5. Hesampour F, Rezaei AM. The Role of Academic Motivation, Academic Emotions, and Moral Intelligence in Predicting Students' Academic Performance. *Quarterly Journal of Child Mental Health*. 2024; 10(4): 63-78. [Persian]
6. Motlagh FG, Nobahar M, Raiesdana N. The relationship of moral intelligence and social capital with job satisfaction among nurses working in the emergency department. *International Emergency Nursing*. 2020; 52: 100911. [Persian]
7. Paraman P, Anamalah S. Ethical artificial intelligence framework for a good AI society: principles, opportunities and perils. *AI & SOCIETY*. 2023; 38(2): 595-611.
8. Ghadiri Bidhendi Z, Mirzamani Bafghi SM. Efficacy of Philosophy Training for Children on the Social Responsibility and Ethical Intelligence of 9-12-Year-Old Children. *Journal of Applied Psychological Research*. 2024; 15(4): 147-61. [Persian]
9. Li R, Cheung AK, Liu K. A corpus-based investigation of extra-textual, connective, and emphasizing additions in English-Chinese conference interpreting. *Frontiers in psychology*. 2022; 13: 847735.
10. Azar K, Namvar Y. Relation between Moral Intelligence and Teacher's Lifestyle. *Journal of Ethics in Science and Technology*. 2018; 12(4): 20-8. [Persian]
11. Hesampour F, Rezaei AM. The Role of Academic Motivation, Academic Emotions, and Moral Intelligence in Predicting Students' Academic Performance. *Quarterly Journal of Child Mental Health*. 2024; 10(4): 63-78. [Persian]
12. Ghobadi Mehr Z, Ghanifar M-H, Jafar Tabatabaei TS, Jafar Tabatabaei SS. Role of Moral Intelligence and Mindfulness in Predicting the Sense of Belonging to School: A Case of Secondary School Students of Karaj, Iran. *Journal of health research in community*. 2024; 10(3): 62-72. [Persian]
13. Khormaei F, Saber lari M, Poorseyed SM. Predicting Student's Psychological Well-being Based on Moral Intelligence with mediating of academic hope. *Cultural Psychology*. 2023; 6(2): 161-83. [Persian]
14. Eagle DE, Hybels CF, Proeschold-Bell RJ. Perceived social support, received social support, and depression among clergy. *Journal of Social and Personal Relationships*. 2019; 36(7): 2055-2073.
15. Iordachescu DA, Gica C, Vladislav EO, Panaitescu AM, Peltecu G, Furtuna ME, et al. Emotional disorders, marital adaptation and the moderating role of social support for couples under treatment for infertility. *Ginekologia polska*. 2021; 92(2): 98-104.
16. Drageset J. Social support. *Health promotion in health care-Vital theories and research*. 2021: 137-144.
17. Razaghi I, Sobhi Garamaleki N, Radyounes S, Vakili Abasalilo S. The Role of Social Support and Cognitive Emotion Regulation in Relapse Prevention of Individuals with Drugs Abuse Disorders. *Research on Addiction*. 2020; 14(55): 245-262. [Persian]
18. Emerson E, Fortune N, Llewellyn G, Stancliffe R. Loneliness, social support, social isolation and wellbeing among working age adults with and without disability: Cross-sectional study. *Disability and health journal*. 2021; 14(1): 100965.
19. Khalid A, Dawood S. Social support, self-efficacy, cognitive coping and psychological distress in infertile women. *Archives of Gynecology and Obstetrics*. 2020; 302(2): 423-30.
20. Moradi M, Allipour Birgani S, Toreyfi Hosseini H, Abasian M. A Study of Relationship between Perceived Social Support and School Value with Academic Buoyancy; The role Mediatory of Schoolwork Engagement. *Studies in Learning & Instruction*. 2018; 10(1): 1-24. [Persian]
21. Norollahi M, Zangeneh H, PourJamshidi M. Exploring the Relationship among Various Forms of Social Support, Academic Engagement, and Technology Anxiety amidst the COVID-19 Pandemic: An investigation of mediation and moderation effects. *Technology of Education Journal (TEJ)*. 2023; 18(1): 191-212. [Persian]

22. Saleh AS, Khormaei F. Relationship between parental support and academic avoidance: The mediating role of achievement goals. *Instruction and Evaluation*. 2019; 11(44): 145-167. [Persian]
23. Mirmasoudi F. Students' interest In Physics: A Challenge Waiting To Improve The Situation. *Research in Experimental Science Education*. 2023; 2(6): 1-11. [Persian]
24. Kuang X, Mok MMC, Chiu MM, Zhu J. Sense of school belonging: Psychometric properties and differences across gender, grades, and East Asian societies. *PsyCh Journal*. 2019; 8(4): 449-464.
25. Bagherizadeh Valmi P, Khosh Ravesh V, Pourmohsen M. Investigating the relationship between social support and life satisfaction with regard to the mediating role of academic competence and self-efficacy in primary school students in Rasht. *journal of Psychology new Ideas*. 2021; 10(14): 1-11. [Persian]
26. Lennick D, Kiel F. *Moral intelligence: Enhancing business performance and leadership success in turbulent times*: Pearson Prentice Hall; 2011.
27. Siadat S, Kazemi I, Mokhtaripour M. Relationship between Moral Intelligence and the Team Leadership in Administrators from Faculty Members` Point of View at the Medical Sciences University of Isfahan 2008-2009. *Journal of Health Administration*. 2009; 12(36): 61-69. [Persian]
28. Vaux A, Phillips J, Holly L, Thomson B, Williams D, Stewart D. The social support appraisals (SS-A) scale: Studies of reliability and validity. *American Journal of community psychology*. 1986; 14(2): 195.
29. Pourseyyed SM, Motevalli MM, Pourseyyed SR, Barahimi Z. Relationship of perceived stress, perfectionism and social support with students' academic burnout and-academic performance. *Education Strategies in Medical Sciences*. 2015; 8(3): 187-194. [Persian]
30. Bahari P, Bahrami GG, Sheikhalizadeh S. Designing and Constructing of Interest to School Questionnaire among Elementary School Students1. *Journal of Instructio and Evaluation*, 2021; 14(55): 1-12. [Persian]
31. Mirsadegh M, Hooman F, Homaei R. The Mediating Role of Academic Hope in the Correlation of Ambiguity Tolerance and Academic Flourishing with Academic Engagement in Female High School Students. *International Journal of School Health*. 2022; 9(3): 178-85.
32. Trigueros R, Aguilar-Parra JM, Cangas AJ, Bermejo R, Ferrandiz C, López-Liria R. Influence of emotional intelligence, motivation and resilience on academic performance and the adoption of healthy lifestyle habits among adolescents. *International journal of environmental research and public health*. 2019; 16(16): 2810.
33. Sheykholeslami A. The Prediction of Students Academic Buoyancy based on Academic Support and Academic Self-Concept. *Journal of Research in Educational Systems*. 2022 Jun 22;16(57):51-61. [Persian]
34. Carmeli A, Peng AC, Schaubroeck JM, Amir I. Social support as a source of vitality among college students: The moderating role of social self-efficacy. *Psychology in the Schools*. 2021; 58(2): 351-363.